

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.10.30](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.10.30)

УДК 332.14

О. Б. Каламан,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики,
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0001-5586-7654
О. В. Пурцхванідзе,
к. філософ. н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики,
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0002-3111-7274

ШЛЯХИ РОЗБУДОВИ МІСЦЕВОЇ ГРОМАДИ В ДІДЖИТАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

O. Kalaman
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Management and Logistics,
Odessa National Academy of Food Technologies
O. Purtskhvanidze
PhD in Philosophy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Management and Logistics,
Odessa National Academy of Food Technologies

WAYS TO BUILD A LOCAL COMMUNITY IN A DIGITALIZED WORLD

У статті розглянуто шляхи розбудови місцевої громади на основі діджиталізації. Вивчено основні підходи до даного процесу у зарубіжній та вітчизняній науці. На основі проведеного дослідження зроблені висновки та подані рекомендації для розвитку інформатизації місцевих громад. Зазначено, що необхідність діджиталізації місцевих громад зумовлено об'єктивними процесами інформатизації сучасного світу. Проаналізовано успішне впровадження цифрової стратегії у м. Глазго. Відмічено переваги цифрового шляху розвитку місцевої громади. Доведено, що ретельне планування процесу діджиталізації є важливою запорукою успіху даного процесу. Обґрунтовано необхідність розробки карти ресурсів громади для оцінки можливостей власного розвитку. Відмічено необхідність просвіти населення, направленої на поширення навичок роботи із сучасними цифровими технологіями як вихідного пункту стратегії діджиталізації.

In today's computerized world, the role and place of the community is changing rapidly. The following problem comes to the fore: how to adapt the local community to technological and informational changes, how to minimize their negative impact and use them to accelerate the development of the local community, its infrastructure, improve living standards. It is critical that communities have a

realistic picture of global change, that they do not waste valuable time and resources and can use their results to their advantage. The article considers the ways of building a local community on the basis of digitalization. The main approaches to this process in foreign and domestic science are studied. Based on the study, conclusions were drawn and recommendations were made for the development of informatization of local communities. It is noted that the need for digitalization of local communities is due to objective processes of informatization of the modern world. The successful implementation of the digital strategy in Glasgow is analyzed. The advantages of the digital way of local community development are noted. Careful planning of the digitalization process has been proven to be an important key to the success of this process. The necessity of developing a map of community resources to assess the possibilities of their own development is substantiated. The need for public education aimed at spreading skills in working with modern digital technologies as a starting point for the digitalization strategy is clarified. An illustrative example of the introduction of digitalization in Glasgow has been studied. Smart implementation of information technologies allows to work with large volumes of information, to increase the efficiency of local self-government bodies. The result of digitalization should be an increase in the quality of life and efficiency of management. Digitization education is the starting point of digitalization methodology. Public involvement around the world in state-building processes has been a key factor in ensuring the functioning of democracies in the twenty-first century.

Ключові слова: *місцева громада; розвиток; діджиталізація; інформатизації.*

Key words: *local community; development; digitalization; informatization.*

Постановка проблеми. В умовах сучасного інформатизованого світу роль та місце громади швидко змінюється. На передній план виходить наступна проблема: яким чином місцевій громаді пристосуватися до технологічних та інформаційних змін, яким чином мінімізувати їх негативний вплив та використати їх задля пришвидшення розбудови місцевого співтовариства, його інфраструктури, підвищити життєвий рівень населення. Критично важливо, щоб громади мали реальну картину глобальних змін, щоб вони не витрачали цінний час та ресурси і могли використовувати їх результати на свою користь.

На локальному рівні розвитку країни – рівні громад містяться суспільно-політичні структури, котрі формують серйозні суспільні зміни, впливають на життя звичайних людей. Вивчення місцевих процесів суспільного та державного розвитку дозволяє перетворювати розуміння системних закономірностей у конкретні кроки громад. Отже, життєво важливо покращити розуміння даних процесів. Місцеві громади адаптують сталий розвиток до свого індивідуального контексту. Досліджуючи накопичення соціального капіталу за допомогою участі громадян в умовах діджиталізованого світу ми зможемо зрозуміти як можна генерувати та максимально використовувати мережі соціального капіталу в напрямку їх вдосконалення.

На наш погляд, різні масштаби розвитку громад та вплив інформаційних технологій на них потрібно аналізувати разом, чітко визначаючи глобальний та регіональний/місцевий виміри процесів діджиталізації та соціальних змін.

Залучення громадськості у всьому світі до державотворчих процесів стало ключовим фактором для забезпечення функціонування демократій двадцять першого століття. Конструктивні відносини між громадами та державними установами роблять даний процес не тільки бажаним, але необхідним та життєздатним, оскільки це, ймовірно, призведе до прийняття більш виважених політичних рішень на місцевому рівні та покращить життєздатність місцевих громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало зарубіжних вчених присвятили свої праці даній темі: М. Кастельс, О. Тоффлер, Ф. Уэбстер, Р. Дарендорф, Д. Белл, Н. Винер, Р. Катц, Й. Масуда, М. Аттинджер, М. Бандеман. Серед вітчизняних вчених, що займались обраною нами проблемою, слід назвати І. Клименко, К. Линьова, І. Вовчака, В. Вакуленка, Ю. Дітковську, О. Дудкіну, Т. Гончарову, А. Бондаренко.

Американський дослідник М. Готлі вказав, що робота над будь-яким проектом в громаді, котрий призводить до серйозних технологічних трансформацій, повинен починатися з налагоджування співробітництва між усіма зацікавленими акторами. Надихаючі приклади дозволяють зацікавити людей технологією, підвищити здатність громади до спілкування та співпраці. Досвід діджиталізації місцевих громад, на думку вченого доводить, що соціальні медіа дозволяють значно активізувати процес, підсилити мережу сусідства. Технологія полегшує

участь більшості, але це не впливає на основні способи поведінки та цінності, які насправді спонукають людей брати участь [1, с.7].

Р. Галлардо обґрунтував думку, що розвиток громади - це тривалий, і складний процес. Він вважає, що громади, які вирішили впровадити діджиталізацію, повинні розуміти, що можливі і невдачі на цьому шляху і побудова оптимального механізму займе певний час. Наявність такого часу, мотивації місцевих лідерів та жителів – це найважливіші ресурси громад, котрі є запорукою успішної діджиталізації. Побічним результатом цифровізації виступає перехід до цифрового мислення. Воно характеризується гнучкістю, об'ємністю, високим ступенем абстрактності та може давати переваги перед іншими громадами у високотехнологічну епоху сучасності [2, с.7].

В. Андерсен за допомогою суттєвого обсягу досліджень підтвердив ефективність зусиль щодо розвитку громади, котрі базуються на її власних активах. Він відмітив, що ефективні зусилля з розвитку громади повинні базуватися на розумінні чи карті активів, можливостей та здібностей місцевого співтовариства. Для того щоб скласти подібну карту він запропонував ретельно вивчити надбання громади. На цьому шляху виділено було виділили 4 ключових кроки: 1) знаходження ресурсів; 2) розвиток стосунків; 3) мобілізація на економічних розвиток і поширення інформації; 4) збори громади для розробки концепції та плану[3].

Дослідник сільських територій Р. Бісва виділив чіткі відмінності в тому, як люди та домогосподарства використовують Інтернет. Такі змінні, як дохід, вік, наявність дітей є визначними факторами у неіджиталізованих громадах, котрі визначають використання Інтернету. Однак ці відмінності починають зникати, коли мета стає більш конкретною, наприклад, пошук в Інтернеті медичної інформації чи послуг в інформатизованому ком'юніті. Результати його досліджень уточнюють, як і хто із сільського населення використовує Інтернет для доступу до інформації, пов'язаної зі здоров'ям. Виявляється консультування через мережу Інтернет є надзвичайно потужним засобом вирішення подібних проблем, тому Р. Бісва пропонує не зупинятись на цьому а зміцнити зв'язки населення громади та експертів з освіти, банківської справи, державних послуг тощо. Включаючи даний інструмент як частину програмних зусиль діджиталізації громади можна використати Інтернет як місток між постачальниками послуг та споживачами, покращити надання послуг, підвищити їх ефективність та покращити якість життя у сільській місцевості, як це робиться у міських районах[4]. Дійсно, відтворення відносин між людьми та між окремими територіальними спільнотами в майбутньому може бути покладене на позадержавні інституції: автономні центри освіти, громадські організації, об'єднання аніматорів і т. д. Це дозволить уникнути втручання бюрократії та різноманітних зловживань.

К. Вільям у своїх працях підкреслює, що саме рух громадських мереж був на передньому краї останніх зусиль, котрі використовують технології для сприяння розвитку громади. Проекти мереж громад засновані на теорії та практиці розвитку діджиталізованих громад сприяють швидкому прийняттю рішень із широким залученням громадян задля ініціювання процесів соціальних дій для поліпшення місцевих економічних, соціальних, культурних чи екологічних ситуацій. Однак, крім цього система розширення потенціалу громади на основі інформатизації може забезпечити її керівництво організацією навичок, необхідних у багатьох громадах для збільшення, поширення та впровадження цифрових технологій. Стійкі проекти мереж громад потребують керівництва на рівні громади, сприяння розвитку волонтерів, планування проєктів, оцінки та відповідної освіти[5].

Б. Бхалла у ґрунтовному звіті щодо глобальної діджиталізації вказує, що її успіх неможливий без змін у національній політиці з метою ефективного використання можливостей цифровізації та боротьби з її ризиками та проблемами, пов'язаними з розширенням цифрових даних. Основні питання даної політики на його думку мають включати в себе визначення парво власності над даними та контроль над ними, створення довіри споживачів даних, захист їх конфіденційності, регулювання транскордонних потоків даних та створення відповідних навичок та можливостей для використання цифрових даних для розвитку [6].

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз процесу діджиталізації місцевих громад задля їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Просвіта з цифровізації є вихідним пунктом методики діджиталізації – це розширення знань про можливості інформаційних технологій дорослих та дітей шляхом навчання або набуття компетенцій для навчання для активної участі в цифровому суспільстві. Просвіта також має включати в себе знання, навички та розуміння, необхідні для здійснення та захисту своїх демократичних прав та обов'язків в Інтернеті, а також для просування та захисту прав людини, демократії та верховенства права у віртуальному просторі [7].

Очевидно, що територіальна громада є важливою ланкою життєдіяльності суспільства, котра бере участь у вирішенні питань місцевого значення. Серед важливих потреб громади Т. В. Гончарова виділяє потребу у більш високій якості життя, котра, на її думку, виявляється в необхідності підвищення рівня медичного обслуговування, комунікації з владними структурами, безпеки, транспортному забезпеченні і т. д. [8].

Відома дослідниця місцевого самоврядування О. Дудкіна наголошує, що «застосування інформаційно-аналітичних технологій необхідне в усіх сферах розвитку муніципального утворення, для прикладу, в соціальній – для призначення та перерахунку субсидій, об'єктивного розрахунку комунальних тарифів, плати за комунальні послуги; у правоохоронній – для ведення обліку реєстрації громадян; природоохоронній – для управління земельними ресурсами і раціональним природокористуванням; управлінській – із метою швидкого реагування на

проблемні ситуації, підвищення якості роботи з населенням, інформаційного обслуговування керівництва через виконання аналітичних і статистичних запитів»[9, с.102]. На нашу думку, дане положення О. Дудкіної є цілком справедливими і щодо розбудови місцевих громад.

На нашу увагу заслуговує позиція А. Бондаренко, котра обґрунтувала інформаційну модель державного управління. Вона передбачає реалізацію індивідуалізованого підходу в наданні інформації і послуг. Для її реалізації необхідно перебудувати функціонування державних організацій та їх взаємодії з громадянами. В процесі інформатизації суспільства основну увагу, на думку вченого, необхідно приділяти забезпеченню використання достовірної, вичерпної та своєчасної інформації у державному управлінні[10]. Цілком закономірно, що подібний підхід дозволить зблизити громадськість та органи державної влади.

Серед вітчизняних дослідників важливу, на наш погляд ідею щодо інформатизації місцевих громад, розробив О. Карпенко. Він довів необхідність створення в громаді спеціального інформаційно-комунікативний підрозділу, котрий, на його думку, здатен значно підвищити ефективність опрацювання інформаційних матеріалів ЗМІ, різноманітних інформаційних ресурсів; інтенсифікувати роботу з громадськими організаціями та інституціями, політичними партіями тощо [11, с.137].

Російський дослідник В. Шлапак виділив декілька основних напрямків, за котрими має здійснюватися діджиталізація громади: 1) управління; 2) моніторинг та контроль; 3) облік і звітність; 4) документообіг; 5) комунікація з жителями громади та іншими громадами[12, с.99]. Без сумнівів, подібний підхід повинен бути взятий на озброєння від час розробки та реалізації цифрової стратегії місцевих громад.

Розумне впровадження інформаційних технологій дозволяє працювати з великими об'ємами інформації, підвищувати ефективність діяльності органів місцевого самоврядування. Результатом діджиталізації мають стати підвищення якості життя населення та ефективності управління. Однак існують певні фактори, котрі можуть загальмувати впровадження діджиталізації: 1) слабкі фінансові ресурси громади; 2) відсутність єдиного підходу у використанні інформаційних ресурсів; 3) недостатня і надмірна відкритість інформації; 4) слабкий розвиток і застосування ІТ засноване на низькому рівні інформаційних і комп'ютерних знань відповідних службовців [13].

Показовим щодо успішного впровадження діджиталізації є досвід шотландського міста Глазго. Там було створено цифрову стратегію для розвитку місцевої економіки та трансформації громадськості. На самому початку проекту ставилось завдання покращити доступ до цифрових технологій, підвищити якість життя, фінансову залученість, здоров'я та добробут, працевлаштування та громадянська участь населення. В той же час місцева влада була свідома того, що цифрові технології мають руйнівний вплив на світових економічних ринках. З огляду на це було проаналізовано доцільність та корисність впровадження подібних технологій у сфері послуг, туризмі, розробці цифрових продуктів, транспорті. У результаті впровадження програми Глазго посіло п'яте місце серед міст з великою кількістю цифрових робочих місць у Великобританії, залишивши позаду Ліде, Единбург, Бірмінгем і Манчестер. На які ж вузлові точки була зорієнтована ця успішна стратегія? По-перше, на збільшення кількості транзакцій, котрі можна здійснити у Інтернеті. По-друге, забезпечення безперерйного доступу до цифрових технологій та послуг у сфері охорони здоров'я та соціального обслуговування. По-третє, на впровадження цифрового навчання. По-четверте, на запровадження цифрового планування та створення тривимірному простору інтелектуального 3D міста – власної технології, заснованої на штучному інтелекті. По-п'яте, на розвитку цифрової спадщини та туризму – цілому набору технологій, що дозволяє успішно орієнтуватися у визначних місцях історії Глазго, його старожитностях тощо.

Наприкінці впровадження цифрової стратегії було зроблено аналіз досягненого. Відмічалося наступне:

1) розриви у навичках та потребах у них, котрі існують у місті, зменшилися завдяки цілеспрямованому збільшенню рівня доступності навичок та талантів;

2) населення отримало навички роботи з цифровими технологіями, котрі є важливими для місцевих компаній;

3) місто досягло необхідної різноманітності у своїй робочій силі у галузі цифрових технологій [14].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Територіальні громади під тиском різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів поступово усвідомлюють свою важливу роль у суспільстві. Цьому значно сприяє поширення різноманітних цифрових технологій, адже для того, щоб провадити ефективну соціально-економічну політику, необхідно об'єднання команди активних громадян, місцевої влади та експертного співтовариства у своєрідну мережу, всередині якої відбуватиметься обмін матеріальними ресурсами, науковими досягненнями та інформацією. Для координації власної діяльності територіальним громадам доведеться створити аналітичний центр, однією з функцій яких буде розробка методики діджиталізації та її впровадження на місцях.

Серед суттєвих вад існуючої моделі самоврядування необхідно відмітити відсутність у органів місцевого самоврядування необхідних організаційно-правових інструментів для вирішення місцевих проблем, а також достатніх матеріальних та фінансових ресурсів і заплутана виборча система. Жителі територіальної влади не можуть оперативним впливати на дії чи бездіяльність органів місцевої влади, що призводить до перетворення владних інституцій на зачинені від громадського контролю корпорації, що діють переважно на власний розсуд і в ім'я власних інтересів.

Кількість людей у громаді та їх соціальних капітал мають великий вплив на соціальне життя всієї країни в цілому та її статки. Інформаційні технології надають можливість будь-якій особі отримувати швидко, легко та регулярно необхідні знання з будь-якої області: підприємництва, підвищення аграрної культури, створення соціальних мереж та організацій. Таке положення справ щодо отримання та використання інформації кардинально змінює становище громад, значно розширюючи їх потенціал та можливості.

На основі проведеного вище аналізу, можна подати наступні рекомендації щодо успішної діджиталізації місцевих громад:

1) вихідним пунктом інформатизації виступає розповсюдження навичок роботи із сучасними цифровими технологіями;

2) наступним кроком є створення робочої групи з цифровізації громади, до якої мають входити експерти з цифрових технологій, місцеві активісти, представники владних структур;

3) без створення карти ресурсів громади успішна діджиталізація неможлива; подібна карта дозволяє побудувати стратегію цифровізації на основі власних ресурсів громади;

4) досвід впровадження цифрової стратегії у м. Глазго доводить, що вона дозволяє, крім іншого, вирішувати проблему перекваліфікації робочої сили, яка гостро стоїть у багатьох депресивних регіонах України;

У майбутніх наукових розвідках доцільно зосередитись на розробці покрокової програми діджиталізації місцевих громад з огляду на наявні у них ресурси.

Список літератури.

1. Hothi M. How digital technology empowers local communities [Електронний ресурс] / Mandeep Hothi // The Young Foundation. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/Local-2.0-How-digital-technology-empowers-local-communities-May-2012.pdf>.

2. Gallardo R. Community Development in the Digital Age: Role of Extension [Електронний ресурс] / Roberto Gallardo // Journal of Extension. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://joe.org/joe/2018august/a2.php>.

3. Andresen W. Using an Asset-Based Community Development Initiative to Attract and Retain Young People [Електронний ресурс] / William R. Andresen // Journal of Extension.. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://joe.org/joe/2011april/iw1.php>.

4. Biswa R. Rural Health Care Information Access and the Use of the Internet: Opportunity for University Extension [Електронний ресурс] / R. Das Biswa // Journal of Extension. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.joe.org/joe/2015april/rb1.php>.

5. William C. Connecting Communities: Third Generation Community Network Projects [Електронний ресурс] / C. Shuffstall William // Journal of Extension. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.joe.org/joe/2007august/a2.php>.

6. Bhalla P. Digital economy report 2019 / Praveen Bhalla. – New York: United Nations Publications, 2019. – 194 p.

7. Digital Citizenship and Digital Citizenship Education [Електронний ресурс] // Council of Europe. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.coe.int/en/web/digital-citizenship-education/digital-citizenship-and-digital-citizenship-education>.

8. Гончарова Т. В. Значення інформаційних технологій у задоволенні потреб територіальних громад [Електронний ресурс] / Гончарова Т. В. // Публічне адміністрування: теорія та практика. -2011. -№ 2.-Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02\(6\)/11gtvztg.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02(6)/11gtvztg.pdf).

9. Дудкіна О. Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення функцій муніципального менеджменту / Олена Дудкіна. // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє., – 2007. – №6. – С. 95–103.

10. Бондаренко А. Інформаційні технології як механізм взаємодії органів влади з громадськістю [Електронний ресурс] / Антоніна Бондаренко. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01\(1\)/Bondarenko.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01(1)/Bondarenko.pdf).

11. Карпенко О. В. Інформаційно-комунікативна діяльність виконавчих органів місцевих рад в Україні / О. В. Карпенко, А. В. Дуда // Ефективність державного управління. - 2017. - Вип. 4. - С. 133-140.

12. Шлапак В. С. Применение информационных систем в органах местного самоуправления / Вера Сергеевна Шлапак. // Сервис plus. – 2012. – №2. – С. 97–102.

13. Желдыбина Ю. В. Информатизация органов местного самоуправления [Електронний ресурс] / Ю. В. Желдыбина // Международный студенческий научный вестник. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=19023>.

14. Digital Glasgow strategy – Glasgow: Digital Glasgow Board, 2018. – 54 p.

References.

1. Hothi, M. (2012), “How digital technology empowers local communities”, *The Young Foundation*, [Online], available at: <https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2012/10/Local-2.0-How-digital-technology-empowers-local-communities-May-2012.pdf> (Accessed 20 Sept 2020).

2. Gallardo, R. (2018), "Community Development in the Digital Age: Role of Extension", *Journal of Extension*, [Online], vol. 56, available at: <https://joe.org/joe/2018august/a2.php> (Accessed 20 Sept 2020).
3. Andresen, W. (2011), "Using an Asset-Based Community Development Initiative to Attract and Retain Young People", *Journal of Extension*, [Online], vol. 49, available at: <https://joe.org/joe/2011april/iw1.php> (Accessed 20 Sept 2020).
4. Biswa, R. (2015), "Rural Health Care Information Access and the Use of the Internet: Opportunity for University Extension", *Journal of Extension*, [Online], vol. 53, available at: <https://www.joe.org/joe/2015april/rb1.php> (Accessed 20 Sept 2020).
5. William, C. (2007), "Connecting Communities: Third Generation Community Network Projects", *Journal of Extension*, [Online], vol. 53, available at: <https://www.joe.org/joe/2007august/a2.php> (Accessed 20 Sept 2020).
6. Bhalla, P. (2019), *Digital economy report 2019*, United Nations Publications, New York, USA.
7. Council of Europe (2020), "Digital Citizenship and Digital Citizenship Education", [Online], vol. 1, available at: <https://www.coe.int/en/web/digital-citizenship-education/digital-citizenship-and-digital-citizenship-education> (Accessed 20 Sept 2020).
8. Honcharova, T. V. (2011), "The importance of information technology in the needs of local communities", *Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka*, [Online], vol. 2, available at: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02\(6\)/11gtvztg.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02(6)/11gtvztg.pdf) (Accessed 20 Sept 2020).
9. Dudkina, O. (2007), "Improving information and analytical support of municipal management functions", *Ukrains'ka nauka: mynule, suchasne, majbutnie*, vol. 1, pp. 95–103.
10. Bondarenko, A. (2009), "Information technologies as a mechanism of interaction of authorities with the public", *Derzh. upr.ta mistseve samovriaduvannia : zb. nauk. pr.* [Online], vol. 1, available at: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01\(1\)/Bondarenko.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-01(1)/Bondarenko.pdf) (Accessed 20 Sept 2020).
11. Karpenko, O. V. (2017), "Information and communication activities of executive bodies of local councils in Ukraine", *Efektivnist' derzhavnoho upravlinnia*, vol. 4, pp. 133-140.
12. Shlapak, V. S. (2012), "Application of information systems in local government", *Servys plus*, vol. 2, pp. 97-102.
13. Zheldybyna, Yu. V. (2018), "Informatization of local self-government bodies", *Mezhdunarodnyj studencheskij nauchnyj vestnik*, [Online], vol. 6, available at: <https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=19023> (Accessed 20 Sept 2020).
14. Digital Glasgow Board (2018), *Digital Glasgow strategy*, Digital Glasgow Board, Glasgow, UK.

Стаття надійшла до редакції 24.09.2020 р.